

Voetgangersbrevet

Groene veter

(kinderen van 8 tot 10 jaar)

BROCHURE VOOR DE LEERKRACHTEN

BRUSSEL MOBILITEIT

GEWESTELIJKE OVERHEIDSDIENST BRUSSEL

GOODPLANET.be

INHOUD

P. 3 - 5

ALGEMENE INFORMATIE OVER HET PROJECT

P. 6 - 16

THEORETISCH GEDEELTE

P. 17 - 24

PRAKTISCH GEDEELTE

P. 25 - 26

VOORBEELDBRIEVEN VOOR DE OUDERS

P. 27 - 30

OVEREENKOMST SCHOOL - GOODPLANET

P. 31

CONTACTEN

ALGEMENE INFORMATIE OVER HET PROJECT

Wat is het voetgangersbrevet - Groene veter?

Het Voetgangersbrevet - Groene veter - is de tweede stap van een voortdurend leerproces dat de kinderen leert hoe ze zich te voet in het verkeer moeten verplaatsen. Het leren is gericht op de verplaatsingen van kinderen van **8 tot 10 jaar in complexere situaties zoals kruispunten, tussen geparkeerde auto's of in de buurt van trams**.

Net zoals bij het zwembrevet of het fietsbrevet volgen de kinderen een theoretische en praktische opleiding gedurende het schooljaar. Vervolgens worden ze geëvalueerd in reële omstandigheden door de examinatoren. Aan het einde van het project ontvangen alle kinderen een brevet. **Dit document geeft aan in welke mate het kind de vaardigheden heeft verworven.** Het is dus geen bewijs of toelating om alleen te stappen, het geeft wel zicht op het vermogen van het kind om zich zelfstandig op straat te verplaatsen. Daarna is het de bedoeling dat ze dit verder zetten met de ouders.

Context waarin het voetgangersbrevet werd ingevoerd

Het Voetgangersbrevet werd opgestart in het kader van de visie "Nul doden en zwaargewonden" van het **Brussels Hoofdstedelijk Gewest**. Die visie wordt verdedigd in het nieuwe mobiliteitsplan dat bekend staat als Good Move. Het doel van dit plan is te zorgen voor systemisch bewustzijn bij specifieke doelgroepen, zoals schoolkinderen, door het ontwikkelen van informatie - en bewustmakingsinstrumenten op het vlak van mobiliteit en verkeersveiligheid. Naast veiligheidsdoelstellingen heeft het Voetgangersbrevet op termijn de doelstelling om verplaatsingen te voet te bevorderen.

Wat zijn de doelstellingen van dit project?

Op straat is het kind bijzonder kwetsbaar. Hun geringe lengte helpt hen niet om auto's te kunnen zien zoals een volwassene, noch helpt het hen om gezien te worden, aangezien ze vaak verborgen zijn door geparkeerde voertuigen.

Het belangrijkste doel is om kinderen te leren verkeerssituaties te analyseren en de juiste keuzes te maken om veilig te kunnen stappen. Het kind verwerft de kennis, vaardigheden en attitudes die nodig zijn om veilig te kunnen deelnemen aan het voetgangersverkeer in de omgeving van zijn of haar school.

Hoe worden de kinderen begeleid?

Kinderen staan onder toezicht van hun leerkracht als ze in een beschermde omgeving oefenen. Praktische oefeningen op straat, worden begeleid door de leerkracht en een coach van GoodPlanet.

Vóór de leeftijd van 12 jaar mogen alleen bekende routes worden genomen door kinderen die alleen op stap gaan (en enkel wanneer dit op voorhand is afgesproken met een volwassene).

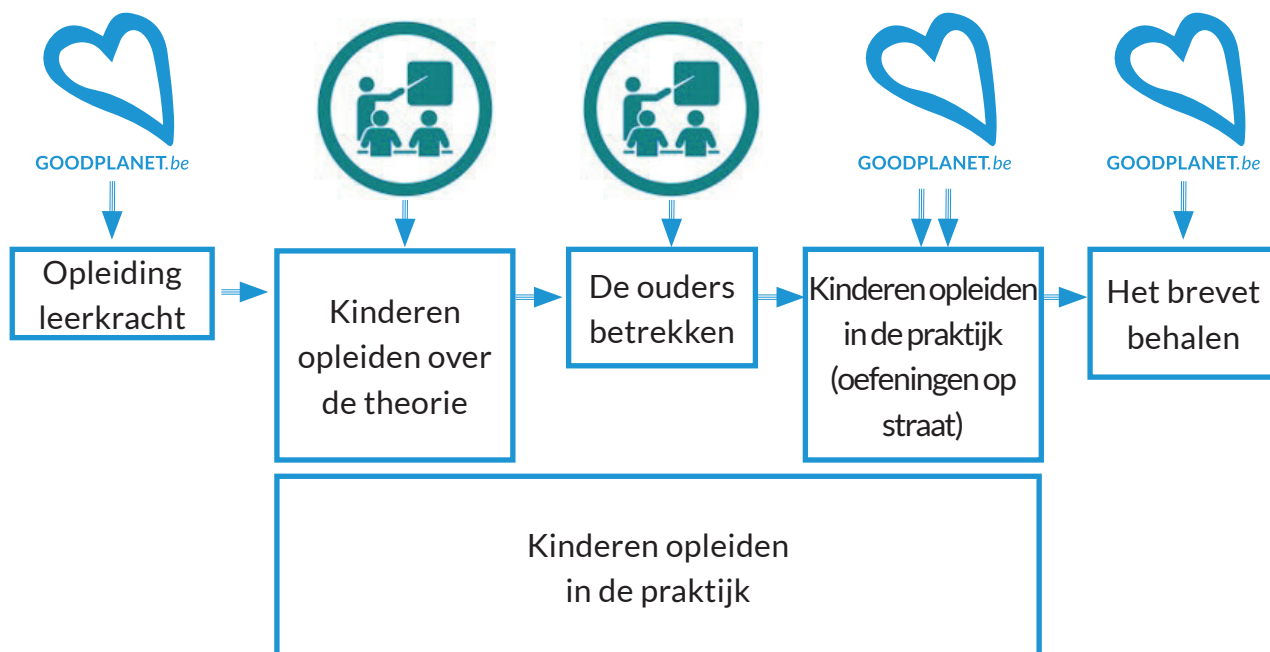
Wie zijn de partners van dit project?

- De scholen en de ouders
- Brussel Mobiliteit (Brussels Hoofdstedelijk Gewest): opdrachtgever van het project
- De organisatie GoodPlanet Belgium: coördinator van het project in samenwerking met het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

DE VERSCHILLENDE FASES VAN HET PROJECT (IN CHRONOLOGISCHE VOLGORDE):

1. De leerkracht volgt de vorming van GoodPlanet.
2. De leerkracht onderwijst de leerlingen over de theorie (p.6-16 van de brochure).
3. De leerkracht betreft de ouders in het project (p.25-26 van de brochure).
4. De leerkracht oefent indien mogelijk met de leerlingen: vorming in een beschermde omgeving (speelplaats, turnzaal, ...p. 17-24 van de brochure).
5. De leerkracht wordt begeleid door een coach van GoodPlanet om zijn/haar klas te onderwijzen in de praktijk: twee vormingen op straat.
6. De leerkracht verbindt zich ertoe een aantal uitstapjes met de klas te maken om de praktische oefeningen van de leerlingen te bevorderen.
7. De leerkracht wordt begeleid door een coach van GoodPlanet om het brevet te behalen met de leerlingen.

LEERPROCES

Rond de leeftijd van 10 jaar moeten kinderen veilig kunnen deelnemen aan het verkeer en zelf een straat kunnen oversteken. Dit vereist echter een specifieke opleiding. Voetgangerstraining wordt stap voor stap gedaan. Dit kan al op jonge leeftijd beginnen. Sommige kinderen oefenen op school en/of met hun ouders vanaf de leeftijd van 3 jaar.

GoodPlanet Belgium vzw biedt een opleiding aan vanaf het 1ste leerjaar met behulp van het Voetgangersbrevet - Gele veter.

Het is belangrijk om als leerkracht rekening te houden met de ontwikkeling van de leerlingen ongeacht de voorkennis. De verschillende stadia van het leerproces voorgesteld in het Voetgangersbrevet - Groene veter moeten gevolgd worden.

Wat betreft de leervoortgang raden wij aan om eerst in een beschermde omgeving te oefenen en pas later in het echte verkeer. We oefenen eerst op plaatsen waar het verkeer rustiger is.

Na de vorming bepaalt de leerkracht hoe de leerlingen het brevet zullen behalen: hand in hand met een volwassene, onder nauwlettend toezicht of meer zelfstandig. Sommige leerlingen zijn niet klaar om zich alleen het verkeer te vertoeven, maar wel om dat begeleid te doen. Voor hen zal dit de hoogst bereikbare doelstelling zijn. **Het is belangrijk om gedurende het hele project aandacht te hebben voor de gevoelens van de leerlingen.**

THEORETISCH GEDEELTE

1. Observatie van de schoolomgeving

Om het project in de klas te introduceren, nodigen we je uit om met de leerlingen in dialoog te gaan over hoe je je als voetganger best gedraagt op straat. Zo krijg je inzichten op het kennen en kunnen van jouw leerlingen. In de klas kun je beginnen met het stellen van een reeks vragen over auto- en voetgangersverkeer. Vraag hen bijvoorbeeld: Wat is een goede oversteekplaats voor een voetganger? Zijn er veilige plaatsen om over te steken in de buurt van je school? Welke plaatsen zijn minder veilig? Waarom?

Hierna ga je best over naar de observatie van de schoolomgeving. Zo kan je de eerste analyse van de kinderen aanvullen.

Vraag de leerlingen om zich in de schoenen van een detective te plaatsen door de volgende gedragingen te analyseren:

- Hoe gedragen voetgangers zich op de stoep? Hoe steken voetgangers over op een zebrapad?
- Hoe gedragen de bestuurders zich ten opzichte van voetgangers? (stoppen of niet stoppen, snel rijden of niet snel rijden)?

Na het observeren van de straat in zijn geheel neem je samen met de leerlingen de tijd om een plaats waar voetgangers oversteken te observeren.

- 1). Vraag hen of de gekozen oversteekplaats door de voetganger een goede plaats is: kan zij/hij de voertuigen zien? Worden ze gezien door de bestuurders? Stoppen de bestuurders om hen te laten oversteken?
- 2). Het kan zijn dat je opmerkt dat niet alle autobestuurders stoppen om voetgangers over te laten. Zelfs niet aan een zebrapad. Sommige volwassenen houden zich niet (altijd) aan de regels. **Het is dus zeer belangrijk om het gevoel van veiligheid bij die regel te relativeren.** Ontmoedig het idee dat oversteken bij een zebrapad vanzelfsprekend veilig is. Het gevaar bestaat dat kinderen, en vooral de jongsten, die regel als een magisch barrière zien en denken dat als ze de regel toepassen ze automatisch beschermd zijn.

Wijs de leerlingen hierna op het belang van zichtbaarheid, zowel voor de voetgangers als voor de bestuurders. De ideale oversteek plaats is het zebrapad omdat bestuurders weten dat kinderen en volwassenen hier kunnen oversteken.

Probeer aan te voelen hoe de kinderen staan t.o.v. het oversteken van de straat. Zijn ze bang om alleen op straat te lopen, of om een straat over te steken?

Het is belangrijk hier aandacht voor te hebben en samen met de leerlingen oplossingen te vinden om het gevaar zo veel mogelijk te beperken (bijvoorbeeld door begeleid te worden door een volwassene, op zoek te gaan naar een andere plaats om over te steken, enz.).

Voorstel extra activiteit:

Tijdens de observatiefase kan je foto's nemen. Laat de kinderen deze foto's rangschikken op het bord volgens verschillende criteria: wat ze wel en niet mogen doen zowel bij het oversteken als bij het stappen op de stoep.

2. Na de observaties

Terug in de klas noteer je alle vervorven informatie en vragen van de leerlingen over het verkeer op een papier. Zo kan je hier later nog op terug komen.

Probeer vervolgens om de leerlingen te laten nadenken welke aanbevelingen ze hebben om de waargenomen gevaren te vermijden.

Je kan de waarnemingen van de kinderen ook op het bord indelen in de volgende categorieën:

- voetgangers
- voertuigen
- eigen beleving

Deze opdracht zal leiden naar gedragsregels waar voetgangers zich op straat aan moeten houden. Nadat de kinderen al hun ideeën geuit hebben, overloop je (samen of één voor één) de verschillende posters. Stimuleer de leerlingen om de verkeersregels uit te leggen met behulp van de afbeeldingen. De leerkracht is er om aan te vullen en bij te sturen. Herhaling is nodig, zodat de leerlingen de boodschap zich eigen maken.

De observatie is essentieel omdat het kinderen in staat stelt het bestaan en het belang van deze regels te begrijpen. Het niet de bedoeling om ze kant-en-klare regels te geven om zonder nadenken toe te passen.

Het doel is om hen zelf te laten nadenken welke regels er volgens hen nodig zijn om zich als voetganger veiliger te kunnen verplaatsen.

Het is een socio-constructivistische benadering die kinderen ertoe aanzet zelf de regels beetje bij beetje op te stellen en hen in staat stelt het bestaan van regels te begrijpen en het nut er van in te zien.

Voorstel extra activiteit:

De leerlingen worden gevraagd om de verschillende posters **na te spelen**. Een kind kiest een poster, speelt de situatie na en de eerste die kan raden welke poster het is, wint en neemt zijn plaats in.

3. De relatie tot de regel

Het is belangrijk om te werken aan het psychosociale aspect van de regels: Er bestaan regels om te beschermen, maar er is geen magische formule die je onoverwinnelijk maakt. Ze biedt een kader maar kan afhankelijk van de situatie veranderen en al dan niet worden toegepast. Vanuit dit psychosociale perspectief is het sterk aan te bevelen om het belang van een regel uit te leggen, waardoor het gebruik en het belang van naleving meer wordt gerechtvaardigd. Aarzel niet om hierbij een inductieve methode te gebruiken: **Leg de regel uit door de gevolgen van de overtreding te bespreken**, zowel voor degene die overtreedt als voor degene die de overtreding ondergaat (bvb. Wat is het gevolg voor de voetganger als een bestuurder niet stopt? Wat zijn de gevolgen voor de bestuurder wanneer een voetganger oversteekt waar geen zebrapad is? Of dat hij bij een rood licht oversteekt?). Het is belangrijk om de regels niet uit te leggen in termen van repressie, maar in termen van verdeling van de openbare ruimte en de wisselwerking tussen verschillende gebruikers van die openbare ruimte.

Tot slot is het belangrijk om duidelijk te zijn over de regels die we aanleren. Bijvoorbeeld, als er in de regel staat: "Ik kijk". Hierbij is het essentieel om te verduidelijken waar het kind naar moet kijken (voertuigen in het verkeer), anders bestaat het risico dat er wordt overgeschakeld op het gedragsritueel. Daarnaast helpt het onderbouwen van de verkeersregels op deze leeftijd er voor dat later ook de regels als fietser en automobilist begrepen worden. Het doel is het kind te vormen tot een algemene verkeersdeelnemer met vaardigheden die nuttig zijn voor andere verplaatsingsmodi.

DE TE VERWERVEN VAARDIGHEDEN:

Gedurende het hele project traint de leerkracht, met de hulp van GoodPlanet, diens leerlingen in verschillende soorten verplaatsingen rond de school. Aan het einde van het project worden de kinderen geëvalueerd op de volgende vaardigheden:

DEEL 1: STAPPEN OP HET VOETPAD

1. Rond een obstakel stappen dat de stoep helemaal verspert.

DEEL 2 : OVERSTEKEN BUITEN EEN KRUISPUNT

2. Oversteken in een straat zonder zebrapad.

3. Oversteken tussen geparkeerde auto's (als er geen andere oplossing is).

DEEL 3: OVERSTEKEN OP EEN KRUISPUNT

4. Oversteken op een kruispunt zonder verkeerslichten.

5. Oversteken op een kruispunt met verkeerslichten.

DEEL 4 : OPENBAAR VERVOER

6. Oversteken dicht bij een tram of bus.

Kinderen zullen niet systematisch beoordeeld worden op al deze vaardigheden. Dit kan per schoolomgeving variëren. Het is echter nuttig om al deze situaties in de klas te introduceren omdat kinderen al deze situaties ergens anders kunnen tegenkomen.

In de onderstaande posters wordt het aanleren van deze vaardigheden in stappen opgesplitst.

STAPPEN OP HET VOETPAD:

1. Rond een obstakel stappen dat de stoep helemaal verspert:

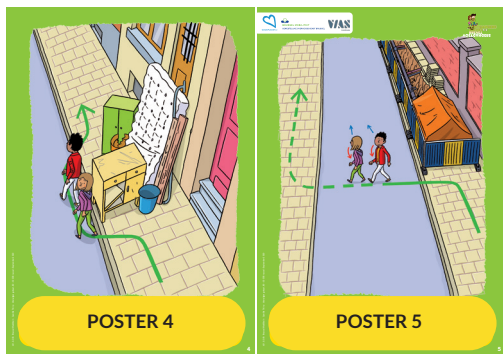
Herinner de leerlingen er eerst aan dat als de obstakels op de stoep liggen maar er nog ruimte is om te passeren, ze niet van de stoep afkomen en het obstakel aan de kant van de huizen passeren. Maar als de obstakels op de stoep liggen en het niet meer mogelijk is om op de stoep te lopen, moeten de onderstaande regels worden opgevolgd:

Poster 1: Is de stoep versperd? Is het niet mogelijk om verder te stappen op de stoep?

Poster 2: Ik stap naar het obstakel en stop vóór de stoeprand.

Poster 3: Ik kijk of er geen voertuig aankomt.

Poster 4: Ik ga om het obstakel heen zonder te lang op de straat te stappen.

Poster 5: Is de stoep over een langere afstand versperd? Dan steek ik over.

Als ik een zebraad zie (zelfs in de verte), keer ik terug daarheen om veilig over te steken. Als er een omleiding is, volg ik die.

OVERSTEKEN BUITEN EEN KRUISPUNT:

2. Oversteken op in een straat zonder zebrapad.

Het is belangrijk dat leerlingen een veilige plaats kunnen kiezen (zonder obstakels die de chauffeurs ervan weerhouden om kinderen te zien en omgekeerd), maar ook dat ze zelf het tijdstip van het oversteken kunnen bepalen. Zij doen dit veilig door deze regels te volgen:

- Ik zie geen zebrapad en ik wil oversteken?

Poster 1: Indien mogelijk kies ik een grote ruimte van waaruit ik de voertuigen op de straat goed kan zien. Ik zorg ervoor dat de ruimte vooraan vrij is.

- Niet in een bocht of net na een bocht.
- Niet op een steile helling
- Niet te dicht bij geparkeerde auto's of waar ik niet goed kan zien door een obstakel (bijv. struiken, bomen).

Poster 2: Ik stop vóór de stoeprand en controleer of er geen geparkeerd voertuig op het punt staat te starten.

Poster 3: Ik stap vooruit en stop ter hoogte van de geparkeerde auto's, zodat ik de bestuurders kan zien en gezien kan worden.

Poster 4: Ik kijk meermaals naar links en naar rechts om te zien of er voertuigen aankomen.

Poster 5: Ik steek over terwijl ik naar links en naar rechts blijf kijken.

Poster 6: Als ik geen grote ruimte kan vinden, steek ik over tussen geparkeerde auto's. Ik volg dezelfde stappen om over te steken.

Als er een vrachtwagen, bestelwagen of grote auto's vlak naast het zebrapad staat, kan ik vanop de stoep niet goed links en rechts kijken. Ook de bestuurders kunnen mij niet zien. Ik stap op het zebrapad en beweeg me langzaam vooruit. Zo kan ik zien of er voertuigen naderen. Ik stop en kijk verder dan het grote, geparkeerde voertuig. Want daarachter kan een andere auto, een motor, een fiets of ander voertuig verborgen zijn.

Benadruk dat ze ALLEEN tussen geparkeerde auto's oversteken als er geen andere plaats is om over te steken voor een langere afstand. Benadruk ook dat ze altijd moeten controleren of de auto's waar ze tussen gaan staan, niet klaar staan om te vertrekken, door kinderen de volgende tips te geven om ze te herkennen:

- Zit er een bestuurder in de auto?
- Draait de motor?
- Rookt de uitlaatpijp?
- Branden de achteruitrijlichten of remlichten?

OVERSTEKEN OP EEN KRUISPUNT

3. Oversteken op een kruispunt zonder verkeerslichten

Op een kruispunt moet je kinderen niet alleen leren links en rechts te kijken, maar ook vooruit en achteruit te kijken en goed te luisteren naar het verkeer om op te merken of er voertuigen komen. Om deze vaardigheid te oefenen, zullen de leerlingen oefenen op een vierarmig kruispunt. Afhankelijk van de schoolomgeving kunnen de leerlingen oefenen op een T-kruispunt. De leerlingen volgen regels voor het veilig oversteken van een kruispunt:

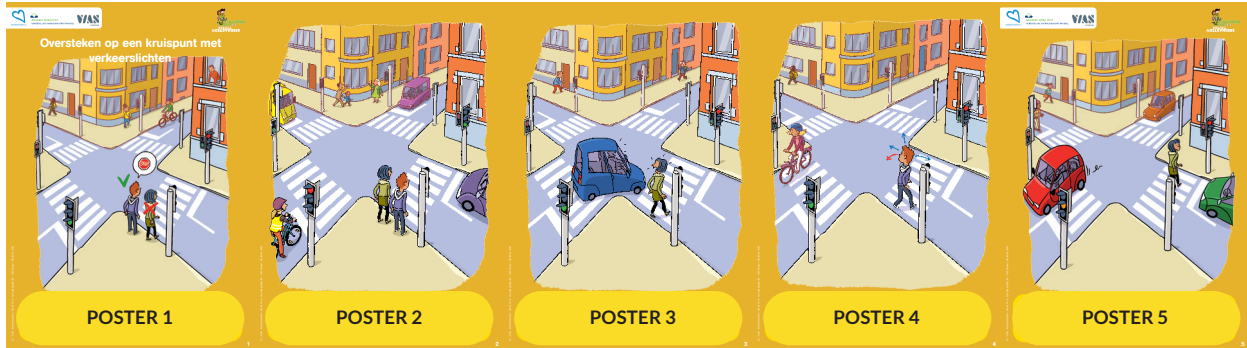
Poster 1: Ik stop vóór de stoeprand.

Poster 2: Ik kijk meermaals naar links, naar rechts, voor en achter mij of er voertuigen aankomen.

Poster 3: Ik steek over terwijl ik goed in alle richtingen blijf kijken.

4. Oversteken op een kruispunt met verkeerslichten

Leerlingen worden verzocht de onderstaande regels te volgen:

Poster 1: Ik stop altijd vóór de stoeprand.

Poster 2: Ik steek alleen over als het licht (mannetje) op groen staat.

Poster 3: Staat het licht op groen? Ik controleer of alle voertuigen dicht bij mij gestopt zijn. Dan steek ik over.

Poster 4: Ik steek over terwijl ik goed in alle richtingen blijf kijken.

Poster 5: Springt het licht op rood terwijl ik oversteek? Ik steek verder over zonder te treuzelen.

Het verschil met een gewone straat is dat ik op een kruispunt niet alleen naar links en rechts moet kijken, maar ook voor en achter me.

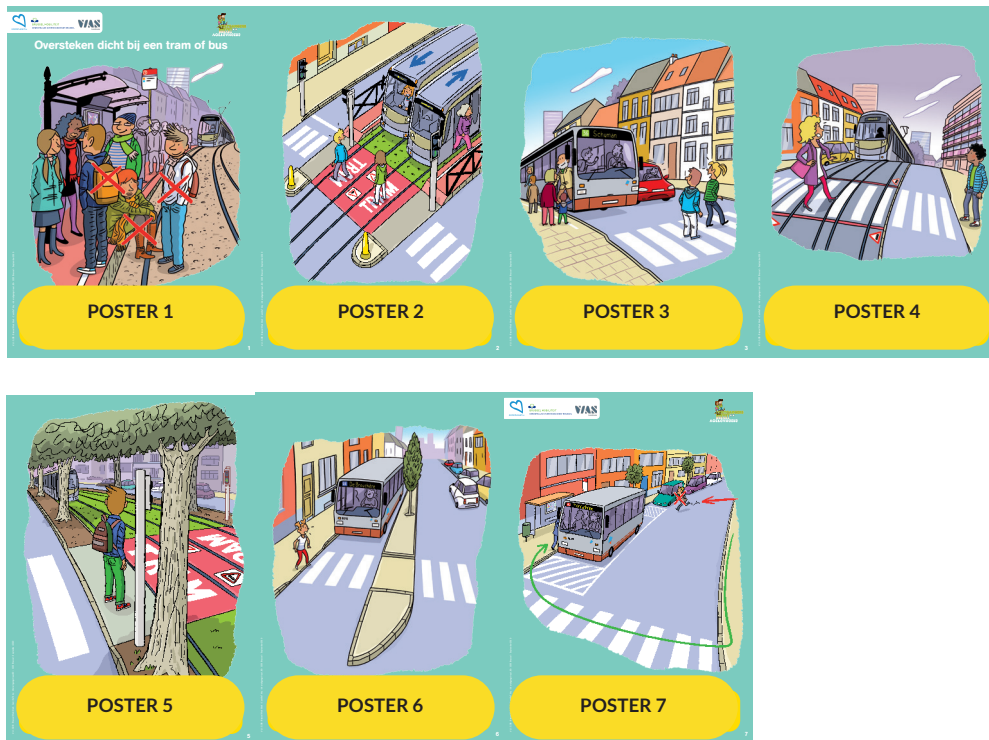

Ik moet ook mijn oren openhouden. Een noodvoertuig (politie, ambulance...) zou door een rood stoplicht kunnen rijden. Als ik er één zie of hoor aankomen, blijf ik op de stoep.

OPENBAAR VERVOER:

5. Oversteken dicht bij een tram of bus

Adviseer het kind om te wachten tot de bus of tram vertrekt, zodat er een beter overzicht is. Hij of zij kan ook ver van de bus oversteken om een goed zicht op het verkeer te krijgen en gezien te kunnen worden door de bestuurders.

Poster 1: Aan een halte blijf ik achter de veiligheidslijn. Anders loop ik het risico om door een tram of een bus aangereken te worden.

Poster 2: Moet ik dicht bij een stilstaande bus of tram oversteken? Ik kijk of er geen voertuig van de andere kant komt.

Poster 3: Moet ik dicht bij een stilstaande bus of tram oversteken? Ik kijk of er geen voertuig wil inhalen.

Poster 4: De tram heeft altijd voorrang, zelfs als ik oversteek op een zebepad.

Poster 5: Komt er een tram? Ik wacht tot hij voorbij is, ookal is hij ver weg.

Poster 6: De busstrook is een deel van de straat: ik stop vóór ik hem oversteek.

Poster 7: Ik steek altijd over op het zebepad ook al staat mijn bus of tram op het punt te vertrekken.

ALGEMENE OPMERKINGEN:

A) Stoppen voor het oversteken:

Vaak, als kinderen gevraagd wordt naar de eerste fase van het oversteken, noemen ze het kijken. Stoppen is een essentiële tussenstap, omdat het mogelijk maakt om:

- Enerzijds alle activiteiten te stoppen (lopen op de stoep, praten, enz.) en zich te concentreren op de oversteekplaats.
- Anderzijds goed te kijken.

Benadruk dat de leerlingen niet moeten stoppen als ze op straat staan.

B) Anticiperen op aankomende voertuigen tijdens het oversteken.

We vragen je om de leerlingen uit te leggen hoe ze moeten oversteken als er een voertuig in aantocht is terwijl ze zich voorbereiden om over te steken. Aarzel niet om dit op hun niveau te doen:

- Ik heb beide kanten opgekeken, wat moet ik doen als er een voertuig komt?
- Als voertuig ver weg is en niet te snel rijdt, neem ik één stap...
 - Is de voertuig aan het vertragen? Ik neem een tweede stap.
 - Is het niet aan het vertragen? Ik stop.
- Als het voertuig te dichtbij is of te snel gaat, ga ik niet verder.
- Als het voertuig volledig tot stilstand is gekomen (en alle voertuigen in de buurt zijn gestopt) begin ik over te steken.
- Ik kijk de chauffeur in de ogen om er zeker van te zijn dat hij niet opnieuw vertrekt.
- Ik bedank de chauffeur met een handgebaar.
- Ik steek over door links en rechts te kijken: een andere voertuig kan de auto die gestopt is voorbijsteken of een voertuig kan van de andere kant komen.
- Wat doe ik als een voertuig niet stopt om me te laten passeren?
 - Ik laat dat voertuig passeren en begin opnieuw.
 - Voordat ik ga oversteken, ga ik meermaals naar links en naar rechts kijken.
 - Ik steek over wanneer er geen voertuigen naderen of wanneer ze allemaal gestopt zijn.

Je moet de kinderen stimuleren dat ze de hele weg blijven kijken, zelfs als de voertuig stilstaat.

C) Bewust worden van de rijrichting van de voertuigen:

Help de leerlingen te observeren en bewust te worden dat het gevaar eerst van links komt, van de rijstrook die het dichtst bij hen ligt (zelfs voor eenrichtingsstraten, omdat een fiets of een ander voertuig van links kan komen).

- Laat ze naar links kijken op hun eerste en laatste blik (links, rechts, links).
- Zorg ervoor dat leerlingen niet alleen hun hoofd naar links en rechts draaien, maar echt 'kijken'.

D) Aandringen op de keuze van de oversteekplaats en het gebruik van het zebrapad:

Kinderen moeten heel duidelijk weten dat ze moeten oversteken waar ze het beste zicht hebben op verkeerssituaties en waar ze het best gezien worden door andere weggebruikers.

KIES de veiligste plaats, dat is de belangrijkste boodschap om te benadrukken!

De leerlingen moeten in staat zijn om **obstakels** te herkennen (auto's, vuilnisbakken of andere) en zich correct te positioneren (bijvoorbeeld door een beetje vooruit te stappen) om een goed zicht op het verkeer te hebben. Als er geen obstakels zijn, moeten ze weten dat ze net voor de stoeprand moeten staan (en er niet op moet balanceren).

Leg aan de leerlingen uit dat een **zebrapad altijd de beste keuze** is en dat het zelfs verplicht is om het te gebruiken als een dergelijke oversteekplaats op minder dan 20 meter te vinden is. Voor jonge voetgangers is deze afstand van 20 meter niet altijd concreet. Daarom geef je hen best het volgende advies: "Als ik een zebrapad zie, ga ik daar de straat oversteken".

Hoe het gebruik van het zebrapad onderbouwen? Volwassenen zijn geneigd om aan het kind uit te leggen dat hij of zij op het zebrapad moet oversteken, omdat het op deze plaats veilig is. Welnu, dit argument is niet correct, aangezien er ook op deze plaatsen ongevallen gebeuren. Een andere motivering zou zijn dat bestuurders moeten stoppen als het kind aan het zebrapad wilt oversteken. Pas op, met dit argument loop je het risico om de indruk te wekken dat het oppermachtig is tegenover de auto's die altijd stoppen om iemand te laten oversteken. Als je graag een reden aan het kind wil geven om het gebruik van het zebrapad uit te leggen, is het beter om te zeggen: **je steekt over op het zebrapad omdat daar de bestuurders het meest stoppen om je te laten oversteken.**

E) Herhaal kort de veiligheidsregels voor het verplaatsen op de stoep, indien nodig:

- Ik stap op de stoep.
- Ik stap ver van de rijbaan (*aan de huizenkant*).
- Kan ik moeilijk door? Ik probeer altijd op de stoep te blijven.
- Ik kijk of er een voertuig uit een garage komt.
- Ik kijk of er een voertuig uit een oprit komt.

PRAKTISCH GEDEELTE

OEFENEN IN EEN BESCHERMDE OMGEVING:

Als je de kans hebt, aarzel dan niet om te oefenen in een beschermde omgeving (speeltuín, turnzaal,). De oefeningen die in dit hoofdstuk worden aangeboden, stellen je in staat om aan deze verschillende vaardigheden op een ludieke manier te werken. Gebruik de stappen op de posters en aanvullende uitleg (p.10-15 van deze brochure) wanneer je deze oefeningen met je leerlingen doet.

- Gebruik bijvoorbeeld krijt om de stoep of de straat na te bootsen... Om voertuigen na te bootsen kun je vuilnisbakken of kegels gebruiken... Aarzel niet om GoodPlanet te laten weten als je materiaal nodig hebt.
- Zorg er voor dat je een huizenkant kan nabootsen wanneer je een stoep uittekent (de buitengevel van een gebouw).

De oefeningen, afbeeldingen en schematische voorstellingen die voorkomen in het deel getiteld 'Oefeningen in een beschermde omgeving' zijn overgenomen uit het pedagogisch materiaal van de VSV (Vlaamse Stichting Verkeerskunde)¹.

Twee oefeningen zijn ontworpen door GoodPlanet².

1. Rond een obstakel stappen dat de stoep helemaal verspert :

Teken met krijt op de speelplaats een stoep. Plaats in het midden van de stoep een hindernis die de stoep helemaal verspert (bv. een vuilnisbak). Laat de leerling naar de hindernis stappen. De overige leerlingen kijken met jou naar de situatie. De leerling moet de stappen in de posters volgen om rond de hindernis te stappen. Bespreek samen met de leerlingen wat ze gezien hebben.

¹ VSV, Craps, H. (2020). Handleiding het Grote Voetgangersexamen voor de tweede graad. [PDF File]. Retrieved from <https://www.verkeersschool.be/projecten/het-grote-voetgangersexamen/materiaal-en-downloads/> & VSV, Craps, H. (2020). Handleiding Voetgangersbrevet Zilver. [PDF File]. Retrieved from <https://www.verkeersschool.be/projecten/voetgangersbrevet-zilver/> Crédit Photos:   Annie De Brue et Daan Degroote
² De variantoefening van punt "D). Obstakel" en de oefeningen van punt "6). Oversteken vlakbij een gestopte tram of bus" zijn ontworpen door GoodPlanet.

2. Oversteken op in een straat zonder zebrapad.

De volgende oefeningen leren de leerlingen om onderscheid te maken tussen 'zien' en 'gezien worden' om te voorkomen dat ze onveilige plaatsen kiezen om over te steken; bijvoorbeeld in de buurt van geparkeerde auto's of obstakels die het zicht beperken, in een bocht of net na.

A) Positiespel

Zet je met de kinderen in de leeskring. Zet de klaspop of een ander voorwerp ergens in de klas terwijl de leerlingen meekijken.

De kinderen weten waar het voorwerp staat of ligt. Vraag aan de leerlingen om op een plaats in de klas te gaan staan waar ze het voorwerp het best kunnen zien. Alle leerlingen kiezen hun positie van waaruit ze het beste zicht hebben. Laat ze verwoorden waarom ze die plaats gekozen hebben.

Ga eens op een plaats staan waar je ze nog beter ziet? Denk je dat x de klaspop kan zien? Zeg jij eens waar x best gaat staan?

B) Bocht 1

Teken op de speelplaats met behulp van een krijt een straat met stoep aan beide kanten van de straat. Zorg ervoor dat je een bocht tekent en dat er ergens een hindernis staat. Laat twee leerlingen van de klas met hun fiets op de rijbaan rijden. Ze komen van twee richtingen aangereden. Kies twee leerlingen uit die nu een geschikte plaats en moment moeten kiezen om over te steken. De andere leerlingen kijken samen met jou naar de situatie en beoordelen de overstekende leerlingen. Laat de leerlingen van rol wisselen zodat ze allemaal eens overgestoken hebben.

C) Bocht 2

Materiaal:

Fluitje, krijten, zes kegels

Organisatie:

Teken op de speelplaats met krijt een straat met een bocht en langs beide kanten een voetpad. Plaats in de binnenbocht zes kegels op een rij net na de bocht.

In een bocht kun je het verkeer niet goed zien. Om dit te doen, moet je een slechte zichtbaarheid in een verkeerssituatie nabootsen. Denk er aan om een bocht te leggen langs de hoek van een gebouw of speeltuig. Zo zien de leerlingen onmiddellijk op welke plaats ze het beste zicht hebben.

Spel:

Bij elke kegel staat een leerling. Eén leerling staat voor de bocht, hij is de tikker. De overige leerlingen bekijken de situatie. Op jouw fluitsignaal vertrekken de zes leerlingen aan de kegel, ze steken de straat haaks over. Ze mogen niet rennen, noch snel stappen, het is geen wedstrijd. De tikker vertrekt op hetzelfde moment en mag iedereen aantikken die nog niet aan de overkant is geraakt. Vraag en geef feedback: Wie kon getikt worden? Welke leerlingen konden veilig oversteken? Wie kon het rustigst oversteken? Wat als de tikker een auto was? Wissel de leerlingen af.

Concludeer dat je best verder van de bocht gaat staan om een goed zicht te hebben op aankomend verkeer, zodat je tijd genoeg hebt om te beslissen dat je gaat oversteken. Aarzel niet om de reflectie uit te breiden naar alle situaties met visuele obstakels.

D) Obstakel

Materiaal:

Vuilnisbak (container of ander hoog obstakel), krijten, twee kegels.

Organisatie:

Teken met krijt een straat met langs beide kanten een voetpad. Zet een vuilnisbak of een ander hoog obstakel op het voetpad. Je kan ook het voetpad creëren bij een speeltuig op de speelplaats of een haag. Plaats twee kegels op het voetpad langs de kant van de auto's.

Spel:

Laat de helft van de leerlingen over het voetpad wandelen (tussen de kegels), de overige leerlingen staan bij jou aan de overkant en observeren de opdracht. Op jouw fluitsignaal steken de leerlingen de straat over. Leerlingen die aan de overkant van de straat staan, observeren de plaats die de leerlingen hebben gekozen om over te steken. Wissel de groepen om.

Pas wanneer beide groepen hebben overgestoken, geef en vraag je feedback over de situatie: Waar steek je best niet over? Waar word je het best gezien? Wie kon je totaal niet zien? Ken jij plaatsen in de buurt waar dit ook zo is? Dicht bij huis? Dicht bij school?

Concludeer dat je beter niet net achter de hindernis gaat staan, maar ervoor of een heel eind er voorbij.

Alternatieve oefening:

Sommige kinderen zitten achter kegels op de grond en kruipen in de huid van de chauffeurs, andere kinderen staan op de stoep en moeten de straat oversteken. Het obstakel bevindt zich op dezelfde plaats als in de vorige oefening.

Kinderen op de stoep moeten zeggen of ze wel of niet mogen oversteken (als ze denken dat de chauffeurs hen zien). De 'chauffeurs' moeten zeggen of ze de kinderen kunnen zien (zijn ze verborgen door een obstakel of niet?). Er kunnen verschillende situaties worden nagebootst: één obstakel belemmert het uitzicht, twee obstakels belemmeren het uitzicht, de obstakels zijn ver genoeg weg en belemmeren het uitzicht niet.

Als de kinderen beide situaties hebben meegemaakt ('rijden' en op de stoep staan), geef en vraag om feedback over deze situaties.

3. Oversteken tussen geparkeerde auto's (als er geen andere oplossing is).

A) Een oefening om de leerlingen (opnieuw) uit te leggen waarom het nodig is om over te steken tussen geparkeerde auto's te vermijden:

Materiaal:

Twee vuilnisbakken (containers of andere hoge obstakels), krijten, twee kegels.

Organisatie:

Teken met krijt een straat. Voorzie langs beide kanten een voetpad.

Plaats op de rijbaan langs de stoeprand twee grote vuilnisbakken, die stellen geparkeerde auto's voor.

Plaats twee kegels op het voetpad langs de kant van de auto's.

Spel:

Laat de helft van de leerlingen in de straat op het voetpad wandelen langs de kant van de auto's tussen de kegels, de overige leerlingen staan bij jou aan de overkant en bekijken de opdracht. Op jouw fluitsignaal steken de leerlingen de straat over. Leerlingen die aan de overkant van de straat staan, observeren de plaats die de leerlingen hebben gekozen om over te steken. Wissel de groepen om.

Pas wanneer beide groepen hebben overgestoken, geef en vraag je feedback over de situatie: Waar steek je best niet over? Waar ben je het best gezien? Wie kon je totaal niet zien? Ken jij plaatsen waar je dit probleem vaak hebt?

Concludeer dat je beter niet voor, achter of tussen geparkeerde auto's oversteekt, tenzij het niet anders kan.

B) Een oefening om de leerlingen uit te leggen hoe ze tussen geparkeerde auto's moeten oversteken als er geen andere optie is:

Teken een lijn op de speelplaats. Dit moet de stoeprand voorstellen. Teken evenwijdig aan deze lijn met 4 à 6 meter ertussen nog een lijn (de overkant van de straat). Simuleer met vuilnisbakken (of iets anders) de contouren van 4 auto's die achter elkaar geparkeerd staan naast de stoeprand. Sommige leerlingen spelen de rol van 'chauffeurs' en gaan voor een vuilnisbak staan. De andere leerlingen steken zo vaak mogelijk over. Dat mogen ze alleen doen tussen auto's zonder chauffeur (als niemand staat voor de vuilnisbak). Leg tijdens het oefenen de nadruk op de verschillende stappen in de posters om deze vaardigheid uit te oefenen.

Benadruk dat je enkel tussen geparkeerde auto's mag oversteken als er geen andere oversteekplaats in de buurt is om over te steken. Benadruk ook dat je altijd moet oppassen dat je niet oversteekt tussen auto's die klaar zijn om te vertrekken, door kinderen de volgende tips te geven om ze te herkennen:

- Zit er een bestuurder in de auto?
- Draait de motor?
- Rookt de uitlaatpijp?
- Branden de achteruitrijlichten of remlichten?

Enkele tips

- Tijdens deze oefeningen, hurk je neer. Je zal verbaasd zijn hoe moeilijk het is om een overzicht te krijgen van de verkeerssituatie tussen geparkeerde auto's.
- Markeer de gezichtslijn met een gekleurd touw of rood krijt.
- Zeg: «STOP»: Ik kijk en luister om me heen en steek alleen over als de weg vrij is.

4. Oversteken op een kruispunt zonder verkeerslichten

5. Oversteken op een kruispunt met verkeerslichten

Teken een vierarmig kruispunt op de speelplaats. Geef 4 leerlingen een gekleurd papier.

De anderen staan op een bepaald punt om het kruispunt over te steken. De leerlingen met het gekleurd papier stappen op de 'rijbaan' en komen vanuit verschillende richtingen (zoals bestuurders zich over het kruispunt zouden verplaatsen). De leerlingen die moeten oversteken moeten links, rechts, voor en achter zich kijken. Wanneer ze een leerling zien met een gekleurd papier moeten ze luidop de kleur van het papier zeggen. Het is dus de bedoeling dat ze alle kleuren tijdens het oversteken een keer gezegd hebben.

Vraag en geef feedback op deze situaties: "Waarom vraag ik je om de leerling achter je te kijken?" In het echte verkeer komen auto's ook van achteren. Soms zien ze je niet (om verschillende redenen: afleiding van de bestuurder, visuele obstakels...). Je moet dus ook leren om ze te zien.

6. Oversteken vlakbij een tram of bus

A) De tram heeft altijd voorrang:

Teken met krijt een lijn. Dit is de veiligheidslijn.

Verdeel de leerlingen in drie groepen. Een groep stapt in een rij en imiteert een aankomende tram. Een andere groep staat op de stoep achter de veiligheidslijn en de laatste groep observeert samen met de leerkracht.

Één voor één moeten de leerlingen die op de stoep staan, proberen over te steken. De leerling slaagt alleen als hij voorrang geeft aan de tram, waarbij hij goed achter de veiligheidslijn blijft. Zelfs als hij of zij de tram in de verte ziet aankomen, moet hij wachten tot die voorbij is om over te steken.

Geef en vraag om feedback over deze situaties.

B) Hoe oversteken dicht bij een tram of bus:

Doe dezelfde oefening, maar deze keer staat de tram of bus stil bij een halte.

Leerlingen die willen oversteken moeten controleren of er geen enkel voertuig van de andere kant komt en of geen enkel voertuig op het punt staat de tram of bus voorbij te steken.

Geef en vraag om feedback over deze situaties.

Ga naar onze website en ontdek de pedagogische video's om de verschillende vaardigheden met je leerlingen op een andere manier te benaderen: <https://www.goodplanet.be/nl/voetgangersbrevet-groene-veter/>

Doelstellingen van de uitstapjes met mijn klas

Elke leerkracht verbindt zich tot een bepaald aantal uitstapjes met zijn/haar klas. Met dit blad kan je jouw doelstellingen voor de voetgangersuitstapjes bepalen. Het gaat erom de individuele vaardigheden van elke leerling te oefenen om veilig over straat te lopen. Raadpleeg de theorie en de oefeningen in dit boekje.

Onze klas zal tijdens het project (aantal) uitstapjes te voet maken.

Uitsapje n°	Bestemming	Uitgeoefende vaardigheden
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		

VOORBEELD-BRIEVEN VOOR DE OUDERS

Beste ouder of voogd,

Onze school neemt dit jaar deel aan het Voetgangersbrevet - Groene veter.

Het Voetgangersbrevet werd opgestart in het kader van de visie “nul doden en zwaargewonden” van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest die wordt verdedigd in het nieuwe Mobiliteitsplan dat bekend staat als Good Move. Het doel van dit plan is te zorgen voor systemisch bewustzijn bij specifieke doelgroepen, zoals schoolkinderen, door het ontwikkelen van informatie- en bewustmakingsinstrumenten op het gebied van mobiliteit en verkeersveiligheid.

Naast veiligheid heeft het Voetgangersbrevet ook tot doel op middellange termijn verplaatsingen te voet te bevorderen en dus te doen stijgen in aantal.

Dit brevet wordt georganiseerd door GoodPlanet Belgium vzw met de steun van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, vertegenwoordigd door Brussel Mobiliteit.

De bedoeling is om **kinderen van 8 tot 10 jaar veilig te leren stappen in de omgeving van hun school**. Het leren richt zich op de verplaatsingen van kinderen in complexe situaties zoals oversteken op een kruispunt, tussen geparkeerde auto's of in de buurt van tram en bus.

Gedurende meerdere weken zullen de kinderen op de speelplaats en op straat oefenen met hun leerkrachten en coachs van GoodPlanet. Dit alles om het Voetgangersbrevet – Groene veter te behalen.

Om uw kind goed voor te bereiden op het behalen van het brevet rekenen we op uw medewerking. Verkeersveiligheid is iets dat uw kind in gedachten moet houden telkens het zich op straat begeeft.

Binnenkort zal u een brochure ontvangen met daarin uitleg over de veiligheidsregels en oefeningen die u met uw kind kan doen. We nodigen u uit om met uw kind te oefenen met deze. Hoe beter voorbereid uw kind is, hoe comfortabeler hij of zij zal zijn tijdens de tests, en vooral, hoe beter en langer hij of zij deze nieuwe leerstof zal onthouden.

We zijn ook op zoek naar personen om ons te helpen de kinderen te begeleiden bij de oefeningen op straat en tijdens de dag van de test voor het brevet. Indien u interesse heeft om deel te nemen aan het brevet als begeleider/begeleidster of examiner/examinatrice, dan kan u uw interesse kenbaar maken bij de klasleerkracht van uw kind. Deze zal u met veel plezier de nodige data doorgeven.

Aarzel zeker niet om de klasleerkracht om verdere informatie te vragen.

Met vriendelijke groeten.

Beste ouder of voogd,

Vandaag brengt uw kind bijzonder huiswerk mee naar huis:

1. Rond een obstakel stappen dat de stoep helemaal verspert.
2. Oversteken zonder zebrapad.
3. Oversteken tussen geparkeerde auto's (als er geen andere oplossing is).
4. Oversteken op een kruispunt zonder verkeerslichten.
5. Oversteken op een kruispunt met verkeerslichten.
6. Oversteken dicht bij een tram of bus.

Om u daarbij te helpen krijgt u van ons de brochure “Ik behaal het Voetgangersbrevet – Groene veter”. Uw kind heeft op school al kennisgemaakt met dit onderwerp.

De regels moeten niet allemaal in één keer geoefend worden. U kan dat doen tijdens meerdere uitstapjes met uw kind en u kunt ze meerdere keren herhalen. Het is belangrijk dat de verschillende regels geoefend worden voor de datum waarop uw kind zijn test voor het voetgangersbrevet met de school op straat zal afleggen.

Met vriendelijke groeten.

BRUSSEL MOBILITEIT
GEWESTELIJKE OVERHEIDSDIENST BRUSSEL

GOODPLANET.be

OVEREEN- KOMST TUSSEN DE SCHOOLEN GOODPLANET

Onderwerp van de overeenkomst

Deze overeenkomst bevestigt de samenwerking tussen GoodPlanet Belgium vzw, gemachtigd door het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en:

_____ (naam van de school)
_____ (adres van de school)

voor het project Voetgangersbrevet – Groene veter, bestemd voor de leerlingen van het vierde leerjaar.

★ Artikel 1: Doeleinden van het project

De doelstellingen zijn om kinderen te leren de verkeerssituatie te analyseren en altijd de juiste informatie te selecteren om zich veilig te kunnen verplaatsen. Het kind verwerft de kennis, vaardigheden en attitudes die nodig zijn om veilig te kunnen deelnemen aan het voetgangersverkeer, in de omgeving van zijn of haar school, in de volgende situaties:

- Rond een obstakel stappen dat de stoep helemaal verspert.
- Oversteken in een straat zonder zebrapad.
- Oversteken tussen geparkeerde auto's (als er geen andere oplossing is).
- Oversteken op een kruispunt zonder verkeerslichten.
- Oversteken op een kruispunt met verkeerslichten.
- Oversteken dicht bij een tram of bus.

OVEREENKOMST TUSSEN DE SCHOOL EN GOODPLANET (2/3)

★ Artikel 2 : taken van GoodPlanet

- Een halve dag opleiding organiseren voor.
- Elke school ontvangt een pakket met pedagogisch materiaal overhandigen dat nodig is voor het project.
- De scholen ontvangen de contactgegevens van de projectverantwoordelijke binnen GoodPlanet, zodat die de school gedurende het hele project kan begeleiden.
- Samen met de school zoeken naar optimale routes en plaatsen voor de oefeningen en testen.

★ Artikel 3 : Engagement van de school

In het begin/gedurende heel het project

De school is verantwoordelijk om te controleren of haar 'schooluitstappenverzekering' up-to-date is en of ze de activiteiten in het kader van het Voetgangersbrevet - Groene veter dekt. Stuur een bewijs per e-mail aan GoodPlanet.

- De leerkrachten beschikken over voldoende tijd om deel te nemen aan de vorming.
- De leerkrachten beschikken over voldoende tijd om gedurende het hele project te overleggen met GoodPlanet over de verwezenlijking van het project.
- Een leerkracht aanduiden (in elke klas) die verantwoordelijk is voor het project en dit doorgeven aan GoodPlanet.
- In geval van beëindiging of onderbreking, om welke reden dan ook, van de arbeidsovereenkomst van de leerkracht die is aangesteld om het project uit te voeren, verbindt de school zich ertoe een leerkracht te vinden die de leerkracht zal vervangen in het project Voetgangersbrevet - Groene veter. De school verbindt zich er ook toe om GoodPlanet de contactgegevens van de vervangende leerkracht te verstrekken.
- Samen met GoodPlanet op zoek gaan naar routes en plaatsen voor de oefeningen en testen.
- De kalender volgen die opgesteld werd in overleg met GoodPlanet voor de verschillende fases van het brevet.
- Zich te engageren in het project.
- De ouders informeren over de deelname aan het project en hen de documenten doorsturen die voor hen bestemd zijn.

OVEREENKOMST TUSSEN DE SCHOOL EN GOODPLANET (3/3)

Theoretische opleiding van de leerlingen

- Aan de kinderen een theoretische opleiding geven, meer bepaald op basis van het ontvangen materiaal (p. 6-16 van deze brochure) en dit zonder begeleiding van GoodPlanet.

Opleidingen in een beschermde plaats en op straat

- Indien mogelijk praktische oefeningen organiseren (op een beschermde plaats of op straat), zonder de begeleiding van GoodPlanet.
- Twee oefensessies organiseren op straat onder de begeleiding van een coach van GoodPlanet.
- Vinden van vrijwilligers in de hoedanigheid van begeleiders/begeleidsters voor de oefeningen op straat.
- Zich ertoe verbinden om de coach van GoodPlanet op het juiste moment en in goede omstandigheden te ontvangen. Hij/zij verbindt zich ertoe deel te nemen aan de workshop en het toezicht op de groep te organiseren.
- Zorgen voor fluohesjes voor alle leerlingen van de klas indien vereist door het schoolbeleid.

Behalen van het brevet door de leerlingen

- De ouders informeren over de brevetdag.
- Vinden van vrijwilligers in de hoedanigheid van examinatoren/examinatrices of begeleiders/begeleidsters tijdens de evaluatie.
- Brevetdag organiseren met de hulp van GoodPlanet.
- Zich ertoe verbinden om de coach van GoodPlanet op het juiste moment en in goede omstandigheden te ontvangen. hij/zij verbindt zich ertoe deel te nemen aan de workshop en het toezicht op de groep te organiseren.
- Zorgen voor fluohesjes voor alle leerlingen van de klas indien vereist door het schoolbeleid.
- De verschillende evaluatieformulieren die bestemd zijn voor de school of de leerkrachten invullen en overhandigen aan GoodPlanet.

Elke wijziging aan de huidige overeenkomst kan zich eventueel voordoen indien overleg plaatsvindt en indien er geen bezwaar is van één of meer van de partners.

Ondertekend te _____ Op _____

In twee exemplaren, waarbij elke ondertekende partij erkent zijn exemplaar ontvangen te hebben.

Voor GoodPlanet:

Voor de school, leerkracht:

Directie:

GoodPlanet

Tel.: 02 893 08 10

Fax: 02 893 08 01

E-mail: mobility@goodplanet.be

LIJST CONTACTEN

VOOR ALLE VRAGEN IN VERBAND MET HET PROJECT

GoodPlanet Belgium ASBL

Tel.: 02 893 08 10

E-mail: mobility@goodplanet.be

VOOR ALLE VRAGEN IN VERBAND MET DE WEGCODE EN VERKEERSVEILIGHEID

Alexandre Carlino

Brussel Mobiliteit - Directie verkeersveiligheid

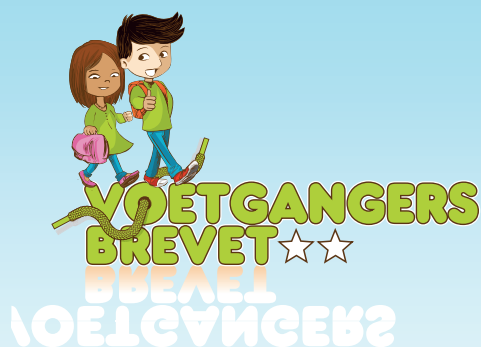
Sint-Lazarusplein, 2

1035 Brussel

Tel.: 02 204 27 08

E-mail: acarlino@sprb.brussels

Opdrachtgever: Brussel Mobiliteit – Gewestelijke Overheidsdienst Brussel. Deze publicatie werd gerealiseerd in het kader van het Gewestelijke Verkeersveiligheidsplan 2011-2020 en het Regionale Mobiliteitsplan (Good Move) 2020-2030.

Redactie en coördinatie: GoodPlanet Belgium vzw, op basis van een concept dat is geïnitieerd door Anne-Valérie De Barba, Cel Jongeren - voor Vias (voormalig BIVV).

Lay-out: GoodPlanet en Canopée studio, op basis van een concept dat is geïnitieerd door Next issue.

Deze brochure is gratis te downloaden op de website: www.mobiliteit.brussels

Deze brochure werd geschreven **in samenwerking met** Brussel Mobiliteit (Marie-Noëlle Collart), op basis van een concept dat is geïnitieerd door Vias.

Ook in het Frans verkrijgbaar.

D/2020/11.632/7

V.U. : GOB - Brussel Mobiliteit – Camille Thiry – Sint-Lazarusplein, 2 – 1035 Brussel - Illustraties: Frédéric Thiry